

ИНОВАТИВЕН ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА БИЗНЕС ПЛАНОВЕ ЧРЕЗ WEB И CLOUD БАЗИРАНИ СОФТУЕРНИ РЕШЕНИЯ

INNOVATIVE APPROACH TO DEVELOPMENT OF BUSINESS PLANS THROUGH WEB AND CLOUD-BASED SOFTWARE SOLUTIONS

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К РАЗРАБОТКЕ БИЗНЕС ПЛАНОВ С ПОМОЩЬЮ ВЕБ-СТРАНИЦ И ПРОГРАММ НА ОСНОВЕ ОБЛАЧНЫХ ВЫЧИСЛЕНИЙ

Проф. д-р Борисов, Б. Д.
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, България
b.borissov@uni-svishtov.bg

Abstract: *Business planning faces many challenges. On the one hand, it is not yet integrated into the comprehensive business management systems. On the other hand, it has a negative historical connotation. Contemporary businesses, however, are aware of its usefulness in ensuring rational management and timely and informed management decisions. The new opportunities provided by the advanced information and communication technologies are the basis of an innovative approach to business planning. Development of business plans through web and cloud-based software solutions is a topical research issue worldwide. Such solutions have not been developed in Bulgaria so far and are therefore a challenge for the theorists of business planning and forecasting.*

Keywords: PLANNING, BUSINESS PLANS, CLOUD TECHNOLOGIES

1. Въведение

Провъзгласяването на планирането като основно предимство на дирижираната икономика не помогна тя да спечели икономическото състезание с пазарната, което доведе до другата крайност и пълното му отричане през 90-те години на миналия век. След десет години на безплановост, дали поради осъзната потребност или поради съвети от вън, се разбра, че точно при пазарната икономика трябва внимателно да се планира, тъй като именно в условията на свободна конкуренция е необходимо да се отчитат много интереси и да се предвиждат много рискове. Така от началото на новия век у нас плахо започнаха да се разработват първите стратегически и бизнес планове на национално, регионално и фирмено ниво. С приобщаването на България към Европейския съюз плановата практика у нас се хармонизира с европейската. Бяха разработени множество планове и програми, намиращи се помежду си в сложни отношения на координация и субординация. Предприеха се и действия за подпомагане на плановиците с методически разработки, които да уеднаквят разнообразната практика и да минимизират слабостите, забелязани при разработването на първите планови документи в новите пазарни условия.

Съветът за административна реформа, създаден с Постановление № 192 на Министерския съвет от 5 август 2009 г., прие Методология за стратегическо планиране в Р България. Разработването ѝ целеше да съдейства за формирането на единен подход при разработването на стратегически документи у нас. В Методологията се посочваха основните принципи на стратегическото планиране. Даде се примерна структура на стратегиите и на стратегическите планове, насоки за аналитичната и целевата им част, за тяхното наблюдение и отчитане. Уточниха се някои основни понятия, свързани със стратегическото планиране. Тази Методология обаче, освен че беше твърде обща, не решаваше редица проблеми, свързани с плановата практика, тъй като беше насочена предимно към организациите от публичния сектор и се отнасяше само за един вид планови документи – стратегическите планове.

За втория програмен период на членството на България в ЕС бяха разработени методически указания за изготвяне на новите програмни документи, а именно Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие (2012-2022), Регионални планове за развитие от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020), Общински планове за развитие (2014-2020) на МРРБ от 2011 г.;

Методически насоки за разработване на Национална концепция за пространствено развитие на Република България до 2020 г. на МРРБ от 2010 г.; Методически насоки за разработване и прилагане на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на МРРБ от 2010 г.

По различни проекти, финансирани главно от ОП „Административен капацитет“, бяха разработени и други насоки и указания в помощ на съставителите на различни планови документи. Всичко това подобри качеството им, но все още съществуват редица слабости. Те се свеждат до терминологични противоречия, липса на обвързаност, формалност, неангажираност и незаинтересованост на основните заинтересовани страни при разработването и реализацията на плановете и програмите.

Наблюдаваният „хаос“ в планирането на национално и на регионално ниво не дава добър пример и за планиране на фирмено ниво, където практиката е още по-разнообразна, а няма и утвърдени методики, които да уточняват изискванията към плановите документи.

2. Добри практики за подпомагане разработването на бизнес планове

Във фирмите планирането се свежда до разработването на стратегически планове, бизнес планове и проекти. Ако стратегическите планове все пак са нещо по-общо, по-дългосрочно и разработването им е по-скоро ангажимент на висшия мениджмънт, който формулира целите на развитието, то разработването на бизнес плановете е свързано с конкретни изчислителни процедури, решаване на определени планови задачи, итерации и оптимизации. Първите фирмени бизнес планове у нас бяха разработвани за нуждите на приватизационните търгове през 90-те години на миналия век. Необходимостта от ползване на инвестиционни кредити също изисква представянето на бизнес план. Множество фирми у нас сега разчитат на средствата от Европейските фондове за преоборудване и модернизация на производството, за разработването на нови продукти, за въвеждане на екологични норми, за иновации и пр. Финансиране е възможно само при разработен проекти, неразделна част от които са прогнозите, бизнес плановете и плановите графици.

За да се ориентират в дебрите на бизнес планирането поради липсата на писани методики, представителите на практиката ползваха публикациите на нашите учени, посветени на бизнес планирането. По-известни от тях, издадени в края на

миналото столетие и началото на настоящото са: Ангелов А., Ръководство за разработване на бизнесплан, изд. Сиела, С., 2004; Геров, А. Фирмено планиране. ЕТ НАТИ, С., 1992; Джарова, Ю. Промяната: стратегия на българската фирма. Диограф. С., 1991; Каменов, Д. Бизнес планиране. С., 2002; Младенова, Г. Стратегическо маркетингово планиране. С., 2001; Папазов, Кр. Планиране и прогнозиране. ЕТ Ректа, Русе; 1999; Паунов, М. Стратегии на бизнеса. С., 1995; Петров, С. и др. Бизнес-план. С., 1996; Славова, И. Бизнесплан. Тилиа, С., 1997; Тодоров, К. и др. 10+1 бизнесплана за стартиране на собствен бизнес. С., 1996 и др.

Към настоящия момент има множество предлагани форми на бизнес планове, различаващи се главно по това за какви нужди се съставя планът. Такива форми намираме на сайта на Програмата за развитие на селските райони в документите по Мярка 311 и Мярка 312 (виж сайта <http://prsr.government.bg/index.php/bg/sections/13/36>). Към формата на бизнес плана има и указания за попълването ѝ. Това е една добра практика, ако не се взема под внимание факта, че формулите за изчисляване на нетната настояща стойност и вътрешната норма на възвръщаемост са сгрешени.

Някои банки публикуват на електронните си страници ръководства за разработване на бизнес планове за теглене на инвестиционни кредити (виж сайта https://dskbank.bg/repository/documents/SME_Biznes-plan.pdf).

Фирма In Time Consulting-Bulgaria обявява своите намерения в близко бъдеще да предложи електронен сайт със съвети как да се разработи бизнес план (<http://biznes.dir.bg/ownbiznes/plan.htm>). Действително, съвременните информационно-комуникационни технологии дават големи възможности за подпомагане разработването на стратегически и бизнес планове на фирмите. Редица издания в чужбина предлагат към книжното тяло и диск с възможности за изчисления при разработването на бизнес планове, но като демонстрационна версия, която показва възможностите на основния електронен сайт [Павлов, А. В. Разработка бизнес плана. Альянс пресс. Москва, 2004 и Стрекалова, Н. Д. Бизнес-планиране. Москва, 2012].

Напоследък са популярни електронни сайтове, които дават възможност за разработване на бизнес планове. Въвеждат се основни данни за фирмата, за дейността ѝ, за броя на персонала, размера на заплатите, необходимите материали за производството на единица изделие, обема на производството, цената на единица изделие, за необходимите инвестиции и пр., на базата на което се правят основните изчисления за нетните приходи от продажби, разходите за дейността, финансовия резултат и рентабилността. Такава програма за разработване на бизнес планове е Business Plan Maker Professional (виж сайта <http://www.individualsoftware.com/?product=business-planmaker-professional-12>). Друга WEB базирана програма, която предоставя над 500 примерни бизнес плана е LivePlan, (<https://www.liveplan.com>). BizPlanBuilder, също съдържа темплейти на планове в областта на строителството, услугите, производството, неправителствения сектор и др. (<http://www.toptenreviews.com/business/software/best-business-plan-software/bizplan-builder-review/>) Има функция "какво-ако", позволяваща да се експериментира с различни варианти на планови решения, като се проследява крайния резултат от тях. Има Cloud версия и версия Windows App.

Business Plan Pro е програма за разработване на бизнес планове, предназначена за начинаещи предприемачи, с подробни инструкции каква информация е необходима и защо. (http://www.paloalto.com/business_plan_software/features/premier)

От Business Resource Software, Inc. предлагат он лайн разработване на бизнес планове, маркетингови планове, планове за продажбите, планове за интернет бизнес, ценови стратегии и др. чрез облачната технология Plan Write for Business.

Business in a Box предлагат 1800 темплейта на документи за разработване на бизнес планове за различни бизнес. Има версии за Windows XP, Vista, 7, 8 и 10, както и за Mac OS X 10.5 и по-високи. Обновяването става чрез интернет.

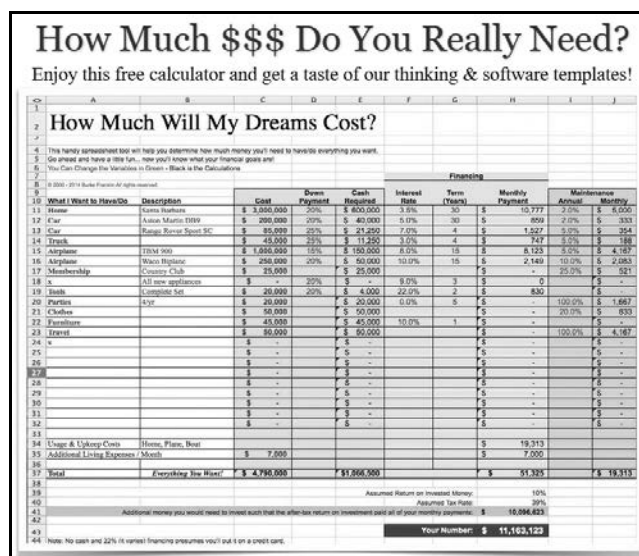
По-долу са представени екрани за разработване на бизнес планове от сайтовете на някои фирми, предлагащи такива програми:

Фиг. 1 Екран на Plan Write for Business на фирмата Business Resource Software, Inc.

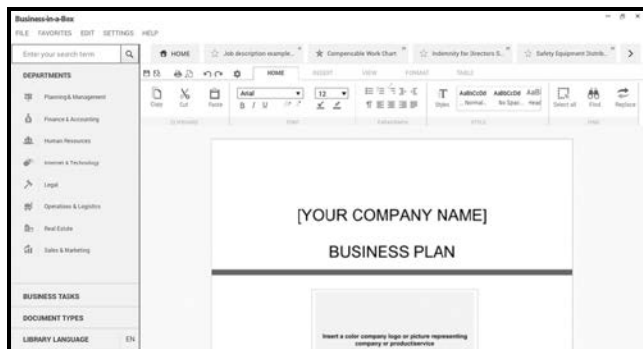
Фиг. 2 Версия за Windows и Cloud базирана версия на програмата за разработване на бизнес планове BizPlanBuilder

Фиг. 3 Екран за изчисления на BizPlanBuilder

Фиг. 4 Екран за закупуване на програмата Business Plan Software на фирма Atlas Business Solutions, Inc., която се предлага на CD-ROM.

Фиг. 5 Начална страница на програмата Business in a Box, която може да се изтегли от интернет с версии за Windows XP, Vista, 7, 8 и 10, както и за Mac OS X 10.5

Един по-обтоен преглед на предлаганите електронни и програмни решения за подпомагане разработването на бизнес планове показва, че те се свеждат до следните:

- Описания на стъпките, които се следват при разработването на бизнес плановете;
- Шаблони на бизнес планове с форми за попълване с таблици, формуляри и различни приложения;
- Алгоритми за решаване на планови задачи;
- Вариантни модели на планови задачи;
- Софтуерни продукти за разработване на бизнес планове;
- WEB базирани софтуерни решения за разработване на бизнес планове;
- Cloud базирана услуга за разработване на бизнес планове.

На Таблица 1 е направена сравнителна характеристика на девет електронни програмни продукти за разработване на бизнес планове, сочени като най-популярни през последната година.

3. Разработване на бизнес планове с помощта на Cloud базирано приложение с WEB интерфейс

Анализът на наличните софтуерни продукти и уеб платформи за разработване на бизнес планове показва, че те биха могли да се използват и у нас, но съществуват някои ограничения, които ги правят недостатъчно ефективни. На първо място това е фактът, че всички те не дават възможност за съставяне на бизнес планове на различни езици и с малки изключения са само на английски (намерихме едно приложение, което позволяваше работа и на испански). По-важно е, че предлаганите форми и изчислителни процедури не са напълно приложими за българските условия и изисквания. Макар и някои от тях да имат функции от рода на „какво-ако“, то истински оптимизационни модели няма. Софтуерните приложения биха били по-полезни, ако дават възможност чрез последователно решаване на взаимосвързани планови задачи да се достига до достигане до желания краен резултат и за оптимизация чрез търсене на най-добрите решения и ефекти, описани със специфични показатели за ефективност.

Прегледът на най-добрите световни решения в областта на електронните приложения за разработване на бизнес планове предполага да се търсят решения за Cloud базиран софтуер с WEB интерфейс, който да се предоставя като услуга, така че повече потребители да имат достъп до него на приемлива цена. Ползата за българските бизнес организации от бъдещото му използване ще се състои в това, че с негова помощ те ще могат сами да си разработват качествени бизнес планове за всякакви нужди, с което ще спестят средства от разходи за външни услуги. За публичния сектор ползите се състоят в това, че представяните бизнес планове които се изискват при финансиране на проекти с държавни средства или такива на ЕС, ще бъдат достоверни и добре подсиурени с финансови, материални и кадрови ресурси.

Спецификата на софтуерното приложение и използваните алгоритми поставят специфични изисквания към сървърната платформа и работните станции на анализаторите и разработчиците на бизнес плановете. Също така е необходима висока защита на данните, тъй като ще се обработват данни, някои от които могат да имат конфиденциален характер. Системата трябва да позволява регистрация на външни участници като потребители без да се нарушава системата на сигурност на данните. Сървърната платформа трябва да позволява достатъчна надеждност на работа на сървърите и достатъчна мощност за изчисления за нуждите на оптимизационните модели при разработването на бизнес плановете.

Стъпките, през които трябва да се премине за създаването на приложим към българските условия Cloud базиран софтуер с WEB интерфейс са следните:

1. Дефиниране на набор от планови задачи, които следва да решава интерактивния оптимизационен модел, определяне на последователността на решаване на задачите и на връзките между тях и придобиване на ново знание за структурата и съдържанието на един бизнес план, за стъпките и етапите на неговото разработване, за необходимите данни за разработването му, за ограничителните условия при разработването му и за основните показатели, които автоматично ще се изчисляват при прилагане на итеративния оптимизационен модел на бизнес плана. Такива планови задачи могат да бъдат:
 - Определяне обема на производството (или на предлаганите услуги);
 - Определяне на необходимите производствени мощности за покриване на зададения обем;
 - Определяне броя на необходимия персонал по видове;
 - Определяне на необходимите суровини и материали и на доставките по видове, обем и срок;
 - Определяне на необходимите инвестиции по източници на финансиране;
 - Определяне на видовете разходи – материални, финансови, трудови, за външни услуги и др., в стойностно изражение;
 - Определяне на очакваните нетни приходи от продажби;
 - Разработване на прогнозни финансово-счетоводни документи (Отчет за приходите и разходите, Счетоводен баланс и Отчет за паричните потоци);
 - Изчисляване на крайния финансов резултат (печалба/загуба), нетната сегашна стойност на инвестициите и вътрешната норма на възвръщаемост;
 - Изчисляване на други финансови показатели (рентабилност, платежоспособност, задлъжнялост, обръщаемост на активите и др.).

Решаването на тези задачи предполагат алтернативи, които по различен начин се отразяват на показателите за финансово здраве, затова моделът трябва да дава възможност за оптимизация при зададена цел и ограничителни условия.

Таблица 1: Сравнителна характеристика на най-популярните програми за разработване на бизнес планове

КРИТЕРИИ									
Леснота	100%	85%	85%	75%	80%	75%	80%	85%	75%
Наличие на темплейти на планове	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Приложимост за различни бизнеси	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Колаборация в реално време	✓	✓						✓	✓
Авто запис	✓	✓	✓	✓					✓
Импортиране на орг. схеми			✓	✓			✓	✓	
Формат на файл Формат на файла	docx, pdf	docx, pdf	docx, pdf	docx, pdf	docx,	docx, pdf	docx,	pdf	docx, pdf
Правни ресурси	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
Ментори	✓	✓	✓		✓	✓		✓	
Пазарни анализи	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Услуги от кол център	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Видео уроци	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Чат на живо	✓		✓		✓				
Cloud базиране	✓	✓		✓				✓	✓
Изтегляне на програмата по интернет		✓	✓		✓	✓	✓		
Предоставяне на CD-ROM		✓	✓			✓	✓		✓

- Определяне на методите и алгоритмите за решаването на плановите задачи. Такива методи са производствени функции, метод на корелацията, метод на експоненциалното изглаждане, метод на екстраполацията, коефициентни и индексни методи, факторни анализи, метод на декомпозицията, оптимизационни методи и др.
- Съставяне на списък от групи данни – макроикономически, външни и вътрешни, които ще се въвеждат в итеративния модел за разработване на бизнес план. В зависимост от това дали данните ще характеризират външни обекти и условия или вътрешни за организацията състояния, те ще се разделят на три основни групи: 1. Макроикономически показатели; 2. Фискални ставки, лихвени проценти и други външни данни; 3. Вътрешни показатели, характеризирани от организацията, за която ще се разработва бизнес плана.;
- Избиране на най-подходящи оптимизационни модели за решаване на многокритериални оптимизационни задачи и проиграването им с реални данни чрез решаване на конкретни планови задачи от практиката;
- Решения за софтуерната архитектура, модулите, които съдържа, йерархията на контролните елементи, структурата на базата от данни, софтуерните процедури и др. Избор на подходящ софтуер за управление на WEB сървър, хостващ WEB базираното приложение и на език/езици за програмиране, на които да бъдат разработени модулите на софтуерната система;
- Дефиниране, параметризиране и оптимизиране на релационния модел на базата от данни;
- Разработване на казуси за употреба на слоя на бизнес-логиката на системата и спецификации на по-сложните статистически и математически алгоритми, които ще бъдат реализирани от системата и описание (ако такова е нужно) на основните програмни интерфейси и особености на използваните библиотеки
- Разработване на изискванията към потребителския интерфейс. Проектиране на потребителския интерфейс и изходните форми;
- Програмиране на бизнес-логиката на системата, осигуряване на модули за експорт на данните и разработване на WEB-базиран потребителски интерфейс на прототипа приложението;
- Разработване на план за тестването, тестови казуси и матрица за проследяването на тестването. Разработване на автоматизирани скриптове за тестване на основната функционалност на системата, базирани на по-рано дефинирани казуси за тестване. Извършване на тестване на системата по метода на „черната кутия“.
- Настройката на параметрите на разработения модел и софтуерно решение чрез разработка с реални данни на бизнес планове с готовия прототипи да се извърши оценка на софтуерното решение (интерфейс, скорост, удобство) и качеството (съдържание и начин на оформление) на разработените с реални данни бизнес планове.
- Подобряване на модела за изграждане на бизнес план на база резултатите от тестването и да се подобри WEB базираното софтуерно решение.

4. Заключение

Ползите от разработването на специализиран български софтуерен продукт за автоматизирано разработване на бизнес планове могат да се търсят в много посоки:

- За фирмите – ще могат самостоятелно, без ползването на външна експертна помощ, да разработват по-качествени, реалистични и обосновани бизнес планове;
- За организациите от публичния сектор – управляващите органи на оперативните програми ще могат да разчитат, че бизнес плановете, които са неизменна част на повечето проектни предложения, са финансово, кадрово и материално обвързани, а очаквания ефект – обективен.
- За кредитните институции – банките ще могат да съпоставят резултатите от бизнес плановете със своите разчети с по-голяма степен на доверие и да минимизират кредитния риск;
- За обществото – постига се по-голяма култура в областта на ИКТ и се прави стъпка по посока на разширяване на електронните услуги.

Осъществяването на изложената идея изисква обединените усилия на научни работници, специалисти по планиране, софтуерни специалисти и такива по изграждане на информационно-комуникационни мрежи, което прави задачата доста амбициозна, но не и невъзможна.

Литература:

- Ангелов А., Ръководство за разработване на бизнесплан, изд. Сиела, С., 2004.
- Каменов, Д. Бизнес планиране. С., 2002.
- Петров, С. и др. Бизнес-план. С, 1996.
- Славова, И. Бизнесплан. Тилиа, С., 1997.
- Тодоров, К. и др. 10+1 бизнесплана за стартиране на собствен бизнес. С., 1996.
- Павлов, А. В. Разработка бизнес плана. Алянс прес. Москва, 2004.
- Стрекалова, Н. Д. Бизнес-планиране. Москва, 2012.